

NAGORE
IRAZUSTABARRENA
URANGA

Sabbatai Zevi mesiasaren irakaspennak

Esmirna (Turkia), 1647. Sabbatai Zevi rabinoak (1626-1676) bere burua mesias izendatu zuen. Autoizendatze horrek ez zuen une horretan oihartzunik izan. 1651n Esmirnatik egotzi zuten eta hainbat urtetan Grezian, Trazian, Palestinan eta Egipton ibili zen, noraezean. Baina 1665an Nathan Gazakoarekin topo egin eta haren bultzadari esker, jarraitzaileak izaten hasi zen eta oso tarte txikian mugimendu mesianikoak ia Europa osoa hartu zuen, Veneziatik Poloniaraino. Judutarren historian izandako mugimendu mesianiko garrantzitsuenetakoa bihurtu zen.

Baina hurrengo urtean, 1666an, otomandarrek atxilotu zuten Zevi eta mesias judutarra islamera aldatu zen. Bada bertsio bat emakume musulman batekin maitemindu zelako aldatu zela dioena, baina aditu gehienek diote bizia salbatzeko egin zuela. Christopher Hitchens (1949-2011) kazetari eta historialariak 2007an argitaratutako *God is not Great* (Jainkoa ez da ona) lanean zioen "bere jarraitzaile sutsuek beste erlijio bat sor ez zezaten" erabaki zutela Zevi ez hiltzea. "Visirren jauregian, Mesiasari galdetu zioten naturaz gaindiko epaiketa jasotzeko prest ote zegoen. Gorteko arkulariek jomugatzat hartuko zuten, eta, zeruak geziak desbideratuz gero, benetazkotzat joko zuten. Probari uko egiten bazion, paldoan sartuta hilko zuten. Dilema baztertzea nahiago bazuen, benetako mu-

BROCKHOUSE & EFRON

sulmana zela baieztatu eta bizirik utziko zuten". Eta zevik azken aukeraren alde egin zuen.

Haren atzetik joateko dena utzi zuten milaka jarraitzaile, noraezean eta traizionatuta geratu ziren. Baina gutxi batzuek Zeviren atzetik jarraitzea erabaki zuten Islamerako konbertsioa beren sinesmenetan txertatuz. Hiru mende eta erdi geroago, Turkian oraindik badira haren jarraitzaileak. Hitchensen hitzetan, "Turkiako sekta sinkretiko txikiak, *dönme* izenez ezaguna denak, judutarrekiko leialtasuna gordetzen du praktika erri-tual islamikoaren azalaren barruan".

Hitchensek Sabbatai Zeviren kasua

erabili zuen erlijioen sorreraz pentsatzen zuena azaltzeko. "Absurdia da gaur egun milaka milioi pertsonen duela 1.300 edo 2.000 urte basamortuan bizi izan ziren profeta batzuen aginduak jarraitzea".

Bere ustez, erlijio horiek gaur egun nagusi dira profeten gaitasun politikoari esker, beren jarraitzaile eta apostoluen pertseberantziagatik eta, azkenik, zoriak, halabeharrak hala nahi izan zuelako. Sabbatai Zevi beharbada ez zen politikari trebea izan, eta zoria ere ez zuen lagun izan, baina ezin da ukatu bere jarraitzaile batzuk, kontraesanak kontraesan, eta absurdua absurdu, bere inguruan erlijio bat sortzen tematu zirela. ●

Ötziren tatuaje modernoak

1991n Alpeetan Ötziren gorpua aurkitu zutenetik, egoera oso onean kontserbatutako 5.000 urteko arrastoak ikerketa asko egiteko erabili dituzte. Hasieratik arreta eman zuten azalean zeuzkan 61 tatuajeek. Adituek uste zuten tatuaje horiek azalean ebaki txikiak eginda eta, ondoren, zaurietan kedarra igurtzita marraztu zituztela. Baina berriki egindako ikerlan

batean, Zeelanda Berriko Danny Riday tatuatzaileak bere burua tatuatu du hainbat ebaki eta puntzio teknika erabilia eta, gero, orbaintze prozesuak aztertu dituzte Ötziren tatuajeekin alderatzeko. Eta ondorioztatu dute duela 5.000 urte ez zutela ebakirik erabili, orratz edo puntzoi batekin egin zituztela tatuajeak, gaur egungo teknikaren antzekoa erabilia. ●

HEGO TIROLEKO ARKEOLOGIA MUSEOA